

פתח דבר

גדוד 890 הוא אחד הגדודים הוותיקים ובעלי העבר העשיר והמפואר בצה"ל. הוא הוקם על בסיס בית הספר לצניחה בשנת 1950, ומפקדו הראשון היה יהודה הררי. הגדוד היה גדוד הצנחנים הראשון, והיחיד אז בצבא. שנותיו הראשונות אופיינו בכמה פעולות מבצעיות נגד כפרים בגדה המערבית אשר בלשון המעטה אפשר לומר כי לא הצליחו, ובזכייה עקבית בגביע הרמטכ"ל עבור הופעה נאה במצעדי יום העצמאות של השנים ההן.

בראשית שנת 1954 אוחד גדוד 890 עם יחידה 101 שהוקמה באוגוסט 1953 על-ידי אריאל שרון, ושרון היה למפקדו השני של הגדוד המורחב ושינה את דמותו לבלי הכר. למן האיחוד הזה ועד למלחמת סיני באוקטובר 1956 נשא הגדוד בעיקר עול הפעילות המלחמתית של צה"ל, ונטל חלק מרכזי בכל אחת מפעולות התגמול הגדולות שבוצעו בתקופה ההיא: כיסופים, עזה, חן יונס, כונתילה, הצבחה, כינרת, חרבת אל-רהווה, ע'רנדל, חוסן וקלקיליה, ובעשרות פעולות בהיקף מצומצם יותר בכל גבולותיה של מדינת ישראל.

אחרי פעולת הצבחה הורחב מערך הצנחנים של צה"ל עם הפיכת בית הספר למ"כים של הנח"ל לגדוד מוצנח, הוא גדוד 88, שלימים היה לגדוד 50 והועבר חזרה לחטיבת הנח"ל אחרי הקמתה בשנות

השמונים. לקראת מלחמת סיני אורגן גדוד המילואים הראשון, ממשוחררי גדוד 890, והוקמה מפקדת חטיבת הצנחנים 202 שפיקדה על פעולות התגמול האחרונות ערב מלחמת סיני. שרון היה למפקד החטיבה, ואת הפיקוד על גדוד 890 קיבל רפאל איתן (רפול).

בפתיחת מלחמת סיני צנח הגדוד ב-29 באוקטובר 1956 במצבת פרק ששמזרח למעבר המתלה, ואחר כך לחם בקרב קשה לחילוץ הסיור החטיבתי שנלכד במארב מצרי בתוך המעבר. היה זה אחד הקרבות האכזריים ועקובי הדם, אם לא הקשה מכל קרבות המלחמה ההיא. בהמשך המלחמה השתתף הגדוד בהתקדמות החטיבה לעבר מפרץ סואץ ובהשתלטות על חופו המזרחי.

עם תחילת פעולות הפת"ח בשנת 1965 השתתף הגדוד בסדרת פעולות האזהרה שבוצעו החל ממאי של אותה השנה, בקלקיליה, בדיר רפאת ולבסוף בפשיטה על הכפר סמוע בדרום הר חברון. כל אלה היו הפרוודור למלחמת ששת הימים ביוני 1967, שבה לחם הגדוד בפיקודו של יאיר תל-צור במסגרת חטיבה 35 בקרב ההבקעה של אוגדת האלוף טל ברפיח, ומשם לאורך הציר הצפוני של סיני עד לקנטרה ולגשר הפירדאן על גדות תעלת סואץ. בתום המלחמה החזיק הגדוד את גזרת מרחב שלמה.

השנים שבין מלחמת ששת הימים למלחמת יום הכיפורים היו לגדוד 890 שנות תעסוקה מבצעית ממושכת ואינטנסיבית בקווי הפסקת האש השונים תחילה בגדה המערבית ובבקעת הירדן, אחר-כך בתעלת סואץ ובהמשך ברמת הגולן, בלבנון וברצועת עזה – כל קו בתקופתו הקשה ביותר. את קו הבקעה תפס הגדוד בשיאה של עונת המרדפים ובראשית תקיפות המוצבים בקו. באפריל 1969, עם התלקחות מלחמת ההתשה בתעלה, הוא הורד בבהילות לסיני ותפס את הקו בגזרה הדרומית, אליה חזר עוד פעמים אחדות עד לסיימה של ההתשה בקיץ 1970.

לצד התעסוקה המבצעית בקווים, השתתף גדוד 890 בשורה של פעולות יזומות של צה"ל מעבר לקווים: בקרב כראמה במרס 1968, בפיצוץ הגשרים בדרום ירדן בתחילת 1969, בפשיטה המוסקת הראשונה לחופו המזרחי של ים המלח בסוף 1969, בפשיטה על מוצב חוף מצרי ליד עדבייה שבצפון מפרץ סואץ ובשורה של מבצעים בעומק מצרים ובמפרץ סואץ בשנת 1970. לאחר שהסתיימה מלחמת ההתשה, והתחמם גבול לבנון, השתתף הגדוד בשורה של פשיטות על בסיסי מחבלים בלבנון בשנים 1971-1973, ששיאן בפשיטה בפברואר 1973 על הבסיס במחנה נהר אל-ברד שליד טריפולי.

זאת היתה מורשת הקרב שעליה גדל דור המפקדים והלוחמים שהובילו את הגדוד ולחמו במסגרתו במלחמת יום הכיפורים.

